

از پروانه‌های فراموش‌نشده تا کمپینی جهانی در مقابله با خشونت علیه زنان

Photo: suns design/bigstockphoto.com

آیدا قجر

۵۲ نوامبر هر سال، فرصتی است برای پررنگ کردن چندین باره گستردگی و عمق خشونت علیه زنان. خشونت‌هایی که گاه پنهان است و گاه آشکار، اگرچه کبودی هر کدام از این نوع خشونت‌ها، قرن‌هاست که بر پیکر و روح زنان خودنمایی می‌کند. ۵۲ نوامبر و کارزار ۶۱ روزه پس از آن، اما صرفاً یک نام‌گذاری نیست، بلکه تاریخی سراسر خشونت و تبعیض به دنبال خود دارد.

بخشی از قرن بیستم رافیل تروخیو که دوران حکومتش بر جمهوری دومینیکن خشونت‌بارترین حکومت این کشور به حساب می‌آید، زمامدار امور این جمهوری بود. او از سال‌های ۰۳۹۱ تا ۸۳۹۱ و ۲۴۹۱ تا ۲۵۹۱ رییس‌جمهور دومینیکن بود و پس از آن تا سال ۱۶۹۱ حکومت‌داری می‌کرد. یکی از هراس‌های تروخیو برای ادامه حکومت‌اش خواهران میرابل به نام‌های پاتریا، مینروا و ماریا ترزا بودند که در ایالت سی‌باس دومینیکن علیه دیکتاتوری تروخیو فعالیت سیاسی می‌کردند.

این سه خواهر طی سال‌ها فعالیت سیاسی بارها تحت پیگرد قرار گرفتند، زندانی و شکنجه شدند اما هیچ‌گاه دست از مقاومت نکشیدند. پاتریا در ژانویه ۰۶۹۱ رهبری جلسه‌ای را برعهده داشت که به تاسیس «نهضت مقاومت سری» منجر شد. در اوایل نوامبر همان سال تروخیو اعلام کرد که در اداره مملکت دو مشکل اساسی دارد: کلیساها و خواهران میرابل. در پی همین اعلام بود که حکم قتل این سه خواهر به امضای تروخیو رسید.

پروانه‌های فراموش‌نشده

۵۲ نوامبر همان سال وقتی خواهران میرابل برای ملاقات همسران زندانی‌شان راهی شده بودند، در «حادثه راندگی» جان خود را از دست دادند. از میان برداشته شدن این سه خواهر اما کمکی به حکومت‌داری تروخیو نکرد. بلکه خشم و نهضتی عمومی علیه او پدیدار کرد تا کم‌تر از یک سال پس از این قتل، سقوط کند. تروخیو در ۰۳ ماه می ۱۶۹۱ ترور شد.

خواهران میرابل، مقاومت آن‌ها و خشونت‌هایی که در طول زندگی و فعالیت‌های سیاسی‌شان متحمل شده بودند، آن‌ها را به «پروانه‌های فراموش‌نشده» مشهور کرد که سمبل مقاومت ملی زنان دومینیکن بودند. خانه آن‌ها به موزه تبدیل شد و زندگی‌شان الهام‌بخش شعرها، فیلم‌ها، دست‌نوشته‌ها و رمان‌های بسیاری شد. تا آن‌که «جولیا آموآ زر» در کتاب «در کتاب» در زمان پروانه‌ها «به سرنوشت این سه خواهر پرداخت و شهرت آن‌ها را جهانی کرد.

در سال ۱۸۹۱ یعنی ۱۲ سال پس از کشته شدن خواهران میرابل، طی اولین گردهمایی زنان آمریکای لاتین و کاراییب، مدافعان حقوق زنان پیشنهاد کردند که روز کشته شدن این سه خواهر روزی جهانی برای مبارزه با خشونت علیه زنان باشد؛ هم ادای احترامی به تلاش‌های آن‌ها و هم سوق دادن افکار عمومی به سمت و سوی نهی خشونت علیه زنان.

در اکتبر سال ۹۹۹۱ بود که سازمان ملل در هشتاد و سومین جلسه عمومی دوره ۴۵ خود و براساس گزارش کمیته سوم اجرایی و با توافق نمایندگان ۹۷ کشور عضو این سازمان، ۵۲ نوامبر را به عنوان روزی جهانی منع خشونت علیه زنان به رسمیت شناخت. در پی همین نام‌گذاری بود که یک سال بعد، در سال ۰۰۰۲ شورای امنیت ملی سازمان ملل قطع‌نامه ۵۲۳۱ را با عنوان «زنان، صلح و امنیت» تصویب کرد.

در این قطع‌نامه بر لزوم تامین مشارکت زنان در حیات سیاسی و اجتماعی و همچنین منع هرگونه خشونت علیه آن‌ها تاکید شده است.

یک تعریف، یک مفهوم

مجمع عمومی سازمان ملل متحد خشونت علیه زنان را «هرگونه عمل خشونت‌آمیز بر پایه جنسیت که بتواند منجر به آسیب فیزیکی، جنسی یا روانی زنان بشود» تعریف می‌کند که شامل «تهدید به این کارها، اعمال اجبار یا سلب مستبدانه آزادی چه در اجتماع و چه در زندگی شخصی» می‌شود. از سوی دیگر در تعریف خشونت آمده: هرگونه ایجاد محدودیت. بنا به این تعریف هرگونه تبعیضی می‌تواند خشونت توصیف شود.

پیش از آن که سازمان ملل این روز را به رسمیت بشناسد، در سال ۱۹۹۱ مرکز هدایت جهانی زنان با مشارکت اولین موسسه جهانی «زنان برای زنان، خشونت و حقوق بشر» و توسط نمایندگان ۰۲ کشور عضو این نهاد بین‌المللی اعلام کرد که مشغول تدارک اجرای کارزار جهانی و ۶۱ روزه برای مقابله با خشونت علیه زنان است. حال هر ساله در این ۶۱ روز مدافعان حقوق زنان صدای عدالت و برابری خواهی خود را شبانه روز بلند می‌کنند.

16 روز نارنجی

در این ۶۱ روز که از ۵۲ نوامبر تا ۰۱ دسامبر را شامل می‌شود، چندین رویداد مهم جهانی وجود دارد: ۵۲ نوامبر، ۹۲ نوامبر که روز جهانی زنان مدافع حقوق بشر است. ۱ دسامبر یعنی روز جهانی ایدز، ۶ دسامبر که سالگرد کشتار مونترئال در سال ۱۹۸۹ است. در آن روز ۴۱ دانشجوی زن رشته مهندسی به جرم فمینیست بودن در صحن دانشگاه به قتل رسیدند. و همچنین ۰۱ دسامبر که روز پایانی این کارزار و روز جهانی حقوق بشر شناخته می‌شود.

نه در این ۶۱ روز و نه در روزهایی که برای زنان نام‌گذاری شده‌اند نمی‌توان خشونت‌ها علیه زنان را دسته‌بندی کرد. گستردگی و عمق آن از اتاق‌های خواب‌شان شروع می‌شود و در هر محیط خصوصی و عمومی تن و روح‌شان را در برمی‌گیرد. اما در تعاریف سازمان ملل با توجه به معضلات عمده زنان به چند مورد حیاتی اشاره شده است.

خشونت جنسی، خشونت جنسی غیرتماسی، خشونت کلامی، تجاوز، خشونت اقتصادی، تن‌فروشی اجباری، بارداری اجباری، ختنه دختران، خرید و فروش زنان، خشونت طبقاتی، خشونت‌های ناشی از جنگ، خشونت در زندان، تجاوزهای سیستماتیک، خشونت نگاهی و رفتاری، خشونت سیاسی تنها بخشی از انواع خشونت‌هاست که زنان در زندگی روزمره با آن دست و پنجه نرم می‌کنند.

در این میان پس از فاش شدن تجاوزهای بسیاری که در جنگ‌های مختلف بر سر زنان آوار شد، سازمان ملل این نوع از خشونت را مصداق «جنایت علیه بشریت» اعلام کرد. طبق اسناد موجود در ۷۱ سال گذشته تنها در جمهوری کنگو نزدیک به ۰۰۲ هزار زن مورد تجاوز جنسی قرار گرفته‌اند. اسناد بردگی جنسی زنان در جنگ جهانی دوم چند دهه است که افشا شده. اما در قرن بیست و یکم و در مناطق جنگی همچنان شاهد هستیم که بدن زنان به میدان نبردی مردانه تبدیل شده است.

حال با افزایش بنیادگرایی خصوصا در منطقه خاورمیانه و قلب آسیا، خبرهای بسیاری از خرید و فروش زنان، بارداری‌های ناخواسته و تجاوزهای جنسی منتشر می‌شود. در همین حال با قدرت گرفتن پوپولیسم در جهان و روی کار آمدن رهبران نژادپرست و زن‌ستیز گمان می‌رود دنیای تلخ‌تر و سخت‌تری پیش روی زنان است. نگرانی‌ها بابت از بین رفتن دستاوردهای یک قرن اخیر آن‌ها همواره میان کنش‌گران و حتی مردم عادی به گوش می‌رسد.

از همین رو مدافعان حقوق زنان بر آن هستند که کارزار ۶۱ روزه امسال را که از ۵۲ نوامبر آغاز می‌شد با جدیت دنبال کرده و اجازه ندهند کلیشه‌های جنسیتی چند باره و با قدرت بیشتری شکل بگیرد. از سوی دیگر هر روز و هر شب بر تعداد زنانی که در سراسر جهان از سوی همسران، خانواده، جامعه، حکومت و بنیادگرایان مورد خشونت قرار می‌گیرند، رو به افزایش است.

اگرچه آمار مشخصی از میزان خشونت علیه زنان وجود ندارد، اما در همین فاصله‌ای که تاریخچه روز جهانی منع خشونت علیه زنان را مرور کردیم، بسیاری از زنان در چهار گوشه جهان یا مورد خشونت فیزیکی، کلامی و رفتاری قرار گرفتند، یا تجاوز، یا تبعیض‌های سیستماتیک اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در قبال‌شان ادامه پیدا کرد.

کمپین‌های موفق این حوزه را بشناسید: [این سو و آن سوی دنیا: مبارزه با خشونت علیه زنان](#)